Oświadczenie złożone
przez senatora Adama Bodnara
na 40. posiedzeniu Senatu
w dniu 7 sierpnia 2025 r.

Oświadczenie skierowane do prezesa Rady Ministrów Donalda Tuska oraz do sekretarz stanu w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów Katarzyny Kotuli

7 maja 2024 r. Rada Unii Europejskiej przyjęła 2 dyrektywy dotyczące konieczności powołania w państwach członkowskich organów do spraw równości. Są to:
— dyrektywa 2024/1499 w sprawie norm dotyczących funkcjonowania organów ds. równości w obszarze równego traktowania osób bez względu na pochodzenie rasowe lub etniczne, równego traktowania osób w dziedzinie zatrudnienia i pracy bez względu na wyznawaną religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną, równego traktowania kobiet i mężczyzn w sprawach zabezpieczenia społecznego oraz w zakresie dostępu do towarów i usług oraz dostarczania towarów i usług, oraz w sprawie zmiany dyrektyw 2000/43/WE i 2004/113/WE;
— dyrektywa 2024/1500 w sprawie norm dotyczących organów ds. równości w obszarze równego traktowania i równości szans kobiet i mężczyzn w zakresie zatrudnienia i pracy oraz zmiany dyrektyw 2006/54/WE i 2010/41/UE.

Odnoszą się one do tego, że w różnych aspektach, w których Unia Europejska i przepisy prawa unijnego chronią przed dyskryminacją, ten organ do spraw równości powinien powstać.

Te dyrektywy uzupełniają i wzmacniają instrumentarium prawne służące ochronie przed dyskryminacją. Dotychczasowe dyrektywy unijne zostały wdrożone do prawa polskiego głównie przez kodeks pracy oraz ustawę z 3 grudnia 2010 r. w sprawie wdrożenia niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania.

Najważniejszym celem wspomnianych 2 dyrektyw jest doprowadzenie do powstania w państwach członkowskich Unii Europejskiej niezależnego organu do spraw równości. Organ ten powinien być „niezależny i wolny od zewnętrznych wpływów" – tak stanowi dyrektywa. Organ nie powinien także zwracać się o instrukcje ani ich przyjmować od rządu czy też innego podmiotu publicznego lub prywatnego w związku z wykonywaniem swoich zadań i wypełnianiem kompetencji.

Oprócz tego dyrektywy postulują zapewnienie organom do spraw równości odpowiednich zasobów ludzkich, technicznych i finansowych. Organ musi prowadzić odpowiednie działania promocyjne oraz uświadamiające. Jest także zobowiązany do udzielania pomocy ofiarom dyskryminacji, do tworzenia możliwości alternatywnego rozwiązywania sporów związanych z nieprzestrzeganiem zasady niedyskryminacji. Co istotne, znacząca część zadań organu do spraw równości będzie odnosić się do naruszeń zasady niedyskryminacji nie tylko w relacjach wertykalnych, czyli pomiędzy jednostką a podmiotami publicznymi, lecz przede wszystkim w relacjach horyzontalnych, czyli pomiędzy podmiotami prywatnymi.

Dyrektywy oznaczają istotną zmianę instytucjonalną, jeśli chodzi o organy krajowe działające na rzecz ochrony praw człowieka oraz ochrony przed dyskryminacją. To oznacza, że konieczne jest podjęcie szeregu działań ustawowych, wykonawczych i administracyjnych, tak aby ich wdrożenie przebiegało w sposób sprawny i niezakłócony.

Co istotne, dyrektywy muszą zostać wdrożone do prawa krajowego do 19 czerwca 2026 r.

W związku z tym pragnę zadać następujące pytania.

1. Czy prowadzone są prace legislacyjne związane z wdrożeniem powyższych dyrektyw? Jeśli tak, to na jakim są one etapie oraz jaki jest przewidziany wstępny harmonogram przyjęcia odpowiedniej ustawy?

2. Czy rząd Rzeczypospolitej Polskiej zakłada utworzenie niezależnego organu do spraw równości, czy też zamierza powierzyć zadania wynikające z dyrektyw dotychczasowym organom zajmującym się podobną problematyką, takim jak np. rzecznik praw obywatelskich czy w pewnym zakresie rzecznik praw dziecka? Czy zagadnienie to było przedmiotem wstępnych konsultacji z tymi właśnie organami państwa?

3. Czy rząd RP prowadzi lub zamierza prowadzić w tym zakresie konsultacje z organizacjami społecznymi, organizacjami przedsiębiorców czy związkami zawodowymi zainteresowanymi problematyką równego traktowania i przeciwdziałania dyskryminacji?

4. Czy w budżecie na 2026 r. zabezpieczone są środki związane z utworzeniem oraz funkcjonowaniem

nowego organu do spraw równości?

5. Czy temat wdrożenia dyrektyw jest przedmiotem oficjalnej korespondencji rządu RP z Komisją Europejską bądź też z posłami do Parlamentu Europejskiego?

Adam Bodnar